

якщо вони були подані з порушення встановленого законом строку, без поважних причин. Поважність причин повинна обґрунтувати особа, яка не мала можливості своєчасно подати докази до суду, з причин, що не залежали від неї. Суд досліджує та оцінює вказані причини несвоєчасного подання доказів особою і з урахуванням цього приймає відповідне рішення, а саме : приймає такі докази до розгляду або відмовляє у прийнятті несвоєчасно поданих доказів.

Новелою нової редакції ЦПК є те, що копії доказів, які особа подає до суду, повинні бути нею заздалегідь надіслані або надані іншим учасникам справи, адже суд не бере до уваги докази у разі відсутності підтвердження направлення їх іншим учасникам. Це правило не стосується тих випадків, коли такі докази уже є у наявності у відповідного учасника справи або поданні до суду в електронній формі, або є публічно доступними (ч. 9 ст. 83 ЦПК).

У випадку неподання доказу разом з письмовими заявами учасників справи, такий доказ подається через канцелярію суду, з використанням ЄСІТС або в судовому засіданні з клопотанням про їх приєднання до матеріалів справи (ч. 10 ст. 83 ЦПК).

Відповідно до ч. 11 ст.83 ЦПК законодавець надає право особі, яка подала для ознайомлення документ доданий до справи або поданий до суду, просити суд виключити його з числа доказів і розглядати справу на підставі інших доказів. З таким проханням особа може звернутись до закінчення підготовчого засідання у випадку, якщо буде подана заява учасником справи щодо достовірності такого документу або є підстави вважати, що такий документ є підробленим.

Список використаної літератури:

1. Грабовська О. Роль принципу рівності в процесі доказування у цивільних справах. Судова апеляція. №2 (35). Київ : Юридична думка, 2014. С.83-91.
2. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Цивільний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 березня 2004 року № 1618-IV // (В редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017, ВВР, 2017, № 48, ст.436) [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>

Гонгало Регіна Францівна

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Після прийняття у 1997 році Верховною Радою України Закону України “Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 р.,

Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції”, кожен громадянин України, іноземець та особа без громадянства отримали реальну можливість звертатися за захистом своїх прав і свобод до Європейського Суду з прав людини після вичерпання усіх національних засобів правового захисту. На сьогодні рішення Європейського Суду з прав людини становлять важливу правову практику, яка може і повинна використовуватися для заповнення прогалин національного законодавства, так само як і удосконалення національних засобів захисту прав людини та наближення норм національного права щодо прав людини до європейських стандартів справедливості, розроблених багатьма сторіччями. Ефективне виконання рішень Європейського суду з прав людини є показником високої правової культури держави. На жаль, на сьогодні існує проблема виконання рішень Європейського суду з прав людини, а тому звернення до проблем правового регулювання виконання рішень Європейського суду з прав людини, а також правозастосування в зазначеній сфері суспільного життя є актуальним[1].

Згідно зі ст.46 Конвенції Високі Договірні Сторони зобов'язуються виконувати остаточні рішення Суду в будь-яких справах, у яких вони є сторонами[2].

Рішення суду набуває статусу остаточного через три місяці з дня винесення, за умови, що сторони не звернулися з клопотанням про перегляд рішення Великою палатою Суду (ст. 43 Конвенції), або в день відхилення такого клопотання палатою з п'яти суддів. У разі, якщо клопотання було задоволене, рішення набуває чинності у день винесення рішення по суті Великою палатою. Сторони можуть повідомити Суд про відсутність наміру клопотати про перегляд рішення, тоді рішення набуде чинності в день надходження останнього повідомлення. За рішенням Європейського суду не видається виконавчий лист, особа не зобов'язана самостійно пред'являти рішення до виконання або будь-яким чином стимулювати таке виконання. Держава зобов'язана сама виконати рішення Суду на користь особи[3].

На ефективність виконання рішень Європейського суду з прав людини впливає також правова природа даних актів, які мають низку особливостей:

- обов'язковість виконання;
- пряма дія;
- наднаціональність;
- нормативність;
- пристосування до суспільних відносин (динамічність)[4];

Чи не найбільш проблемним питанням у процесі виконання Україною рішень ЄСПЛ, перш за все, є визначення самого поняття «рішення» цього суду. Можна відзначити не досить коректне тлумачення у вітчизняній правовій теорії та нормативній практиці самого поняття «рішення ЄСПЛ».

Так, під рішенням ЄСПЛ розуміється зазвичай те його рішення у справі

проти України, в якому визнано порушення Конвенції, яке передбачає справедливу сатисфакцію, або дружнє врегулювання (зазначене визначення містить ст. 1 Закону України «Про виконання рішень...»). Тобто в кожному з перелічених трьох випадків, мова йде про рішення, яким визнано порушення Україною ЄКПЛ. Разом з тим, стандарти та принципи Суду щодо захисту прав людини можуть міститися і у рішеннях про неприйнятність справи. Обмежуючи поняття рішення Суду лише рішеннями у справах проти України, вітчизняне законодавство позбавляє можливості національні суди застосовувати стандарти і принципи ЄСПЛ, що містяться у рішеннях справ проти інших держав (втім, слід відзначити, що зазначене положення характерне для законодавства більшості країн). Крім того стаття 2 зазначеного Закону проголошує обов'язковим до виконання Україною рішень ЄСПЛ, а ч. 1 ст. 1 до таких рішень відносить рішення «щодо дружнього врегулювання у справі проти України»[5].

При застосуванні в Україні рішень ЄСПЛ не в останню чергу важливим є розуміння вітчизняними законодавчим і судовими органами поняття загальних принципів права, правових стандартів у галузі захисту прав людини. Враховуючи не належне виконання рішень ЄСПЛ Україною (це констатував сам Суд і у моніторингових дослідженнях, про це свідчить і винесення ним пілотної справи по Україні), доцільно звернутись до впорядкування законодавства щодо застосування цих рішень[6].

На фоні законодавства та практики західноєвропейських країн, де рішення ЄСПЛ, як правило, не визнається самодостатнім виконавчим документом, система виконання рішень ЄСПЛ в Україні істотно відрізняється. Зокрема, відповідно до пункту 9 частини 2 статті 17 Закону України «Про виконавче провадження», рішення ЄСПЛ є виконавчим документом, який підлягає виконанню державною виконавчою службою з урахуванням особливостей, передбачених Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». В Україні рішення ЄСПЛ фактично має особливий статус «супер-виконавчого» документа, відмінний від статусу рішень судів України, оскільки, відповідно до частини 2 статті 7 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», неподання Стягувачем заяви про виплату відшкодування не є перешкодою для виконання Рішення. Зазначений Закон передбачає обов'язковість виконання рішення ЄСПЛ у частині виплати компенсації шляхом стягнення відповідної суми на депозитний рахунок органу державної виконавчої служби, де вона знаходитиметься до моменту, коли заявник або його правонаступники звернуться з відповідною заявою. Отже, в Україні створена система виконання, за якої кожне рішення ЄСПЛ має бути обов'язково виконано державою, незалежно від будь-яких об'єктивних чи суб'єктивних обставин. Така система лише підкреслює те, що виконання рішень ЄСПЛ є передусім елементом міжнародних політико - правових відносин між Україною та іншими країнами і

потужними міжнародними політико-правовими утвореннями (наприклад, Європейським Союзом), а також підтверджує особливий характер відносин України з європейськими країнами та Європейським Союзом, як найвпливовішим політико-правовим суб'єктом європейського континенту, та підкреслює прагнення України не просто відповідати відповідним політичним та правовим вимогам, а встановлювати нові високі стандарти[7].

З вищенаведених розбіжностей в українському законодавстві та регламентації діяльності ЄСПЛ видно, що потребує уточнення поняття рішення Європейського суду з прав людини та відмежування його від інших актів, які виносить Суд. Пропонується зважаючи на багатогранність діяльності Європейського суду з прав людини, багатоманітність його функцій та в зв'язку з цим актів, що ним виносяться, змінити ст.1 ЗУ «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» деталізувавши поняття рішення Суду та доповнивши іншими видами його актів.

Список використаної літератури:

1. Шкрум А.І. Окремі питання виконання рішень Європейського суду з прав людини//Університетські наукові записки: часопис Хмельницького університету управління та права. – 2008. – Вип.3. - С. 180-185
2. Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 р. // Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
3. Тісногуз В. Виконання рішень Європейського суду з прав людини//Юридичний журнал: Аналітичні матеріали. Коментарі. Судова практика. – 2005. – №4. - С.66-100
4. Селезньов В.Є. Ефективність виконання рішень Європейського суду з прав людини як основний фактор уніфікації норм Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод//Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини: збірник наукових статей Міжнародної науково-практичної конференції(Одеса, 15 вересня 2012 р.). - С. 198-202
5. Буткевич О. В. Чи є рішення Європейського суду з прав людини обов'язковими для України, як того вимагає закон? // Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини : зб. наук. ст. міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 14 вересня 2012 р. / за ред. проф. С. В. Ківалова ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — О. : Фенікс, 2012. — С. 279–292
6. Буткевич О. В. Чи є рішення Європейського суду з прав людини обов'язковими для України, як того вимагає закон? // Правове забезпечення ефективного виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини : зб. наук. ст. міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 14 вересня 2012 р. / за ред. проф. С. В. Ківалова ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». — О. : Фенікс, 2012. — С. 279–292
7. Блажівська Н. Виконання рішень Європейського суду з прав людини//Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2009. - №4. - С. 88-94